

Секція 3. Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців в умовах інформаційного суспільства

Онкович Г.В., д.п.н., проф.,
Київський медичний університет
(Київ, Україна)

Духаніна Н.М., к.п.н., доцент,
Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна)

Лесик Г.В., к.п.н., с.н.с.
Національний авіаційний університет
(Київ, Україна)

МЕДІАДИДАКТИКА ВИЩОЇ ШКОЛИ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сукупність установок, знань, умінь і навичок, які дозволяють людині визначати, коли і яка інформація потрібна, де і як її можна отримати; як слід її критично оцінювати, систематизувати й використовувати відповідно до етичних норм, увібрало поняття медіа-інформаційна грамотність. На думку дослідників, це поняття виходить за рамки комунікаційних та інформаційних технологій і включає навички критичного мислення, осмислення та інтерпретації інформації в різних професійних та освітніх галузях. Медіа- та інформаційна грамотність передбачає оперування всіма типами інформаційних ресурсів: усними, письмовими та мультимедійними. Просування медіа- та інформаційної грамотності – це відповідь на один із викликів глобального інформаційного суспільства [7]. Конкретні прийоми та форми роботи з масово-комунікаційними джерелами дозволяють досягати одночасно навчально-методичних та пізнавально-виховних результатів.

Г.В.Онкович [8-10] виокремлює медіаосвіту майбутніх фахівців різних напрямів підготовки, оскільки, на її думку, мова йде не просто про «медіа для всіх», а про те, як найбільш ефективно використовувати професійно-орієнтовані медіатексти в підготовці компетентних професіоналів у вищій школі, щоб у подальшому вони успішно застосовували навички роботи з мас-медіа для підвищення професійного рівня, самоосвіти впродовж усього життя. Відтак медіадидактика вищої школи нині охоплює підготовку фахівців за кількома напрямками [5; 6; 9]. Йдеться не тільки про медійників та педагогів, що спонукає нас звернути увагу на розвиток медіадидактики вищої школи. До того ж Україна вже має кілька успішних прикладів з розроблення медіадидактики вищої школи. Представимо (частково) їх. Про актуальність розроблення й упровадження моделей гуманно зорієнтованого навчання й виховання молоді на основі широкого використання Інтернет-технологій, що дадуть змогу студенту сповна реалізувати його природний освітній, соціальний і духовний потенціал та забезпечать активізацію всіх сфер діяльності, у першу чергу – навчально-пізнавальної йшлося в дисертації *Р.П.Бужикова „Педагогічні умови застосування інноваційно-комунікаційних технологій у процесі навчання іноземних мов студентів вищих економічних навчальних закладів”* (Київ, 2006). Однією з найсуттєвіших переваг впровадження таких моделей в практику навчання студентів є можливість реалізації таких методів, як індивідуалізація і диференціація. Врахування індивідуальних особливостей студентів, їх суб'єктного досвіду дозволяє обрати для кожного оптимальний шлях навчання. Це дослідження – приклад застосування інтернет-дидактики, котра відкриває широкі перспективи диференціації навчання, сприяє розкриттю творчого потенціалу, пізнавальних

здібностей кожного окремого учасника навчального процесу, надає навчальній діяльності творчого, дослідницького характеру, що природно приваблює молодь, оскільки результати приносять задоволення спонукають до праці, до пошуку нових знань. *І.М.Чемерис* докладно розглянула формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань (Київ, 2008) довела необхідність залучення іншомовних періодичних видань до процесу навчання іноземної мови майбутніх журналістів для формування їхньої професійної компетентності. Дослідниця визначила специфіку англomовних мас-медійних видань щодо використання їх у навчальному процесі для формування професійної компетентності майбутніх журналістів й запропонувала ефективну технологію формування професійної компетентності майбутніх журналістів з опертям на засоби іншомовних періодичних видань. Ця робота – наочний приклад упровадження пресодидактики й пресолінгводидактики у навчальний процес вищої школи.

У дисертації *О.Е.Коневщинської* (Київ, 2009) «Формування медіа-культури майбутніх учителів музики» [3] схарактеризовано теоретичні засади формування медіа-культури майбутніх учителів музики в процесі професійної підготовки у навчальних закладах, проаналізовано сучасний стан фахової підготовки майбутніх учителів музики. Рівень професійної фахової підготовки майбутнього вчителя музики, на думку дослідниці, спрямовується на підвищення рівня компонентів медіа-культури, а саме: культури володіння медіа-засобами, музично-педагогічної та комунікативної культури. Формування медіакультури майбутнього вчителя музики засобами аудіовізуальних мистецтв також було в центрі уваги дослідження *Н.О.Шубенко* (Київ, 2010) [11].

Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних розглядала *Н.М.Духаніна* (Київ, 2011). Дослідниця представила структуру, критерії та показники ефективності застосування медіаосвітніх технологій. Удосконаленню підготовки магістрів комп'ютерних наук сприяв авторський інтегрований спецкурс „Основи медіакультури”. Авторка доводить, що позитивні результати при набутті фахових знань сьогодні можливі через створення медіаосвітнього середовища навчального закладу, через розроблення та інтеграцію спецкурсів медіаосвітньої спрямованості у зміст професійної підготовки. Актуальним є формування готовності магістрантів до використання медіаосвітніх технологій; узгодженість навчально-виховного процесу з медіакультурним розвитком магістрантів.

У дисертації *О.К. Янишин* „Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій” (Київ, 2012) уперше – на основі аналізу закордонних праць, комунікативні вміння віднесено до групи трансферабельних умінь, котрі найбільш затребувані працедавцями, формуються в академічному навчанні і переносяться у фахову діяльність. У дослідженні йдеться про наскрізне формування комунікативних умінь на всіх етапах професійної підготовки документознавців через інтеграцію медіаосвітніх технологій до навчальних дисциплін різних циклів, практики, науково-дослідної та позааудиторної роботи студентів. Медіаосвітні технології (радіо- і теледидактика, пресодидактика, пресолінгводидактика, кінодидактика, веб-дидактика, інтернет-дидактика та ін.), інноваційні освітні технології, котрі використовують для своєї реалізації інформаційно-комунікаційні можливості мас-медіа, готують до умов життя в суспільствах знань, впроваджують принципи гуманізації освіти тощо.

Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю розглядала *І.А.Сахневич* (Київ, 2012). Узагальнення теоретичних та експериментальних результатів дослідження дозволило визначити основні теоретичні концепції та медіаосвітні моделі, а на їх основі проаналізувати ефективні напрями, способи і методи застосування медіаосвітніх

технологій у професійній підготовці. Йдеться про використання пресодидактики, кінодидактики, теледидактики, інтернетдидактики у комплексі, що зафіксовано у її навчальному посібнику. „Педагогічні умови застосування засобів мас-медіа у професійній підготовці майбутніх державних інспекторів з пожежної безпеки” – тема дисертації *І.Ю.Гуріненко* (Умань, 2012). Удосконалення змісту теоретичної і практичної підготовки майбутніх державних інспекторів із пожежної безпеки здійснюється через упровадження курсу «Медіакультура і масово-роз’яснювальна робота», в якому дотримано принципів наочності та міжпредметних зв’язків. На основі застосування інноваційних технологій, форм і методів навчання засобами медіадидактики активізовано навчальну діяльність курсантів [6].

У дослідженні *І.В.Колеснікової* «Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти» (Житомир, 2018) доведено необхідність розвитку медіакультури педагогів як пріоритетного напрямку модернізації системи освіти [2]. Це перша дисертація з проблем використання медіатехнологій в післядипломній освіті педагогів. Розроблена дослідницею модель розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної освіти має структурні блоки: цільовий (реалізується на стратегічному та оперативному рівнях); змістовий (передбачає оволодіння вчителем системою знань, що зумовлюють успішність і якість його професійної діяльності, включає теоретичну та практичну підготовку педагогів у процесі вивчення навчальних курсів і складається з ряду модулів навчальної програми (суспільно-гуманітарного, професійного, методичного, діагностичного) та змістового ядра – спецкурсу "Медіакультура вчителя"; операційний (охоплює систему форм, методів і засобів розвитку медіа культури вчителів); результативний (включає контроль, самоконтроль, оцінку та самооцінку рівня розвитку медіакультури вчителів).

Розвиток електронних технологій, широке упровадження інтерактивних систем комунікації спричинили помітні трансформації у сфері наукової інформації. Відповідно виникає запит соціуму на фахівців, які мають не лише ґрунтовні спеціальні знання, а й володіють нормами професійної мови, основами творення текстів, редагування, активно включаються в творчий процес міжособистісного наукового, професійного дискурсу. Медіаосвітні елементи мають увійти до навчальних програм циклу професійно-орієнтованої гуманітарної підготовки з інших спеціальностей у відповідних їм обсягах. Дисертаційні роботи українських дослідників з медіаосвіти, в котрих розглядаються педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці і перепідготовці майбутніх педагогів [1; 2], спеціалістів інших галузей [4; 6], свідчення того, що в процесі навчання присутні різноманітні технології використання мас-медіа. Предметні методики медіаосвіти, застосовані сьогодні у вищій школі України, засвідчують перспективність і доцільність розроблення різних медіаосвітніх технологій, оскільки їх наявність і розмаїття сприяють формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців. Це дає нам право говорити про перспективи медіадидактики вищої школи як нового і педагогічного явища.

Список використаних джерел

1. Бешко Т. В. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів: дис. канд. педаг. наук, - Київ, 2014.- 200 с.
2. Колеснікова І.В. Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти: автореф. ... канд. педаг. н. – Житомир, 2018. – 20 с.
3. Коневщинська О.Е. Формування медіа-культури майбутніх учителів музики: автореф. дис... канд. пед. наук. — К., 2009. — 21 с.
4. Лашук Н.М. Педагогічні умови формування медіакомпетентності майбутніх маркетологів у процесі фахової підготовки //«Молодий вчений», 2018. - № 2.1 (54.1) - С.74 - 77.
5. Лесик Г.В., Майборода В.К. Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (2001-2012рр.) // Вища освіта України. - 2013. - № 2. -С. 109-114.
6. Медіадидактика вищої школи: програми спецкурсів // Янишин О.К. Онкович А.Д., Балабанова К.Є. Онкович Г.В., Духаніна Н.М., Сахневич І.А., Гуріненко І.А.. - К.: Логос, 2013. - 196 с.

7. Международная конференция «Медиа- и информационная грамотность в обществах знания» в рамках председательства России в Программе ЮНЕСКО «Информация для всех», Москва, 24 - 28 июня 2012 г.
8. Онкович Г.В. Медіаосвіта як ресурс розвитку сучасного суспільства // Г.В.Онкович, А.Д.Онкович. Проблеми освіти: наук. зб./ Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОНМС України. - К., 2012. Випуск 73. 269 с. С. 3-6.
9. Онкович Ганна. Медіадидактика вищої школи: український досвід // Вища освіта України, 2013. - № 1. - С.23 - 29.
10. Онкович А.В. Медіадидактика // Materiały V Międzynarodowej Konferencji Naukowej «Język rosyjski w przestrzeni językowej i kulturowej Europy i świata: Człowiek. Świadomość. Komunikacja. - Warszawa : [Изд-во Варшав. ун-та], 2012.- С.1013-1018.
11. Шубенко Н. О. Формування медіакультури майбутнього вчителя музики засобами аудіовізуальних мистецтв : автореф. дис... канд. пед. н. - Київ, 2010. - 20 с.